रचिते वेष्टनाकारे प्राचीरादौ "ऊर्द्ध विंशतिहस्तेभ्यः प्राकारं न शुभावहम्। प्रस्थे हस्तद्वयात् पूर्वं दीर्घे हस्तत्रयं तथा। गृहिणां शुभदं द्वारं प्राकारस्य गृहस्य च। न मध्यदेशे कर्त्तव्यं किञ्चिन्मूलाधिके शुभम्" ब्रह्मवै० पु० ११२अ० तन्मानाद्युक्तम्। अस्य क्लीवत्वमार्षम्। भावे घञ्। २सर्वतो विस्तारे पु०।

प्राकारमर्दिन् त्रि० प्राकारं मृद्नाति मृद्-णिनि ६त०। प्राकारभेदके। ततः वाह्वा० अपत्ये इञ् संयोगोपधेनन्तत्वात् न टिलोपः। प्राकारमर्दिनि तदपत्ये पुंस्त्री०।

प्राकारीय त्रि० प्राकारायायम् छ। १प्राकारप्रकृतौ इष्टकादौ। प्राकार आसामिष्टकानां स्यात् प्राकारोऽस्मिन् वा स्यात् छ। २सम्भवत्प्राकारायामिष्टकायाम् ३सम्भवत्प्राकारे देशे च।

प्राकृत त्रि० प्रकृष्टमकृतमपकार्द्धं यस्य। १नीचे। प्रकृतेरयम् अण्। २प्रकृतिसम्बन्धिनि। प्रकृत्या स्वभावेन निर्वृत्तः अण्। ३स्वभावसिद्धे "बभूव प्राकृतः शिशुः" भाग० १०। प्रकृतेः संस्कृतशब्दात् आगतः अण्। ४नाटकादौ प्रसिद्धे अपभ्रंशशब्दभेदे अमरः। प्राकृतभाषाः संस्कृतशब्दप्रकृतिकत्वात् तथात्वं प्राकृतचन्द्रादौ वररुचिप्रादिप्रणीते अन्येऽस्य विस्तरो दृश्यः। स्वभावतः सिद्धयोः पुमिलाभिलयोः। अदेशानन्तरदेशवर्त्ती रूपः प्राकृतः यत्नः वह्निकृतविषयग्राहित्वसम्भवात्तस्य तथात्वम् तत्रानन्तरविषयस्थो रूपः प्राकृतं मित्रं मध्यवर्त्तिरूपविषयस्य उभयोः जिष्णुत्वसम्भवात् तथात्वम्। "स्वातामसिलौ मित्रे न बहुलप्राकृतावपि" माघ २यसर्गश्लोकव्याख्याने मल्लिनाथः।

प्राकृतज्वर पु० "वर्षाशरदसन्तेषु यातायैः प्राकृतः क्रमात्" ज्वराधिकारे माधवोक्ते ज्वरभेदे।

प्राकृतप्रलय कर्म०। प्रलयभेदे प्रलयशब्दे दृश्यम्।

प्राकृतमित्र न० कर्म०। स्वभावसिद्धे मित्रे विषयानन्तरस्थ रूपरूपात् प्राकृतयत्नोः अव्यवहितोत्तरविषयस्थे रूपे। [सिद्धे

प्राकृतिक त्रि० प्रकृत्या निर्वृत्तः ठञ्। प्रकृतिकार्य्ये स्वभाव-

प्राक्छाय त्रि०प्राक् पूर्ववर्त्तिनी छाया यत्र दिने। कृत्तिनः कृत्तिकानक्षत्रस्य पूर्ववर्त्तिछायायुते दिने "प्राक्छाये कुञ्जरस्य च" मतः। कुञ्जरच्छायशब्दे २०६८पृ०दृश्यम्।

प्राक्तन त्रि० प्राचि काले देशे प्राच्यां दिशि वा भवः ष्यु, तट् च। पूर्वभवे "प्रमेदिरे प्राक्तनजन्मविद्याः" कुमा०। स्त्रियां ङीप्। २पूर्ववर्त्तिनि कारणे च।

प्राक्तनकर्म न० प्राक्तनं कारणं कर्म यस्य। कर्मरूपकारणहेतुके घटे १पापे २पुण्ये च जटा०।

प्राक्पद पु० कर्म०। पूर्ववर्त्तिनि पदे।

प्राक्पुष्पा स्त्री प्राक् पुष्पं यस्याः अजा० टाप्। प्राग्वर्त्तिपुष्पान्वितलतायाम्। (कांटाल) जटाधरः।

प्राक्फल पु० प्राक्फलमस्य। पुष्पं विना फलयुते वनस्पतौ

प्राक्फल्गुनी स्त्री कर्म०। पूर्वफल्गुनीनक्षत्रे तत्र भवः ठञ्। प्राक्फल्गुनिक इहस्पतौ। [इहस्पतौ हारा०।

प्राक्फल्गुनीभव पु० प्राक्फल्गुन्यां भवति भू-अच्।

प्राक्फाल्गुन पु०प्राक्फाल्गुन्यां भवः अण्। इहस्पतौ यज्ञ०

प्राक्शङ्कवत् पु० ऋषिभेदे भा०श०५३अ०। [सन्ध्यायाम्।

प्राक्सन्ध्या स्त्री कर्म०। पूर्वसंध्यायां सूर्योदयात्पूर्वायां

प्राक्सवन न० प्राक्सवनं सवनम्। अग्निष्टोमे प्रथमसवने।

प्राक्सौमिक त्रि०सोमात् सोमयागात् प्राक् अव्ययी० प्राक्सोमं तत्र भवः ठञ् उत्तरपदवृद्धिः। सोमयागात् प्राक्कर्त्तव्ये अग्निहोत्रदर्शपौर्णमासपशुयागचातुर्मास्ययागरूपे १क्रियाकलापे २इष्टौ स्त्री ङीप्। "प्राक्सौमिकीः क्रियाः कुर्यात् यस्यान्नं वार्षिकं भवेत्" याज्ञ० वाक्यव्याख्यायां मिता० दृश्यम्।

प्राक्स्रोतस् स्त्री प्राग्वाहि स्रोतोऽस्याः। १नद्यां "प्राक्स्रोतसो नद्यः प्रत्यक्स्रोतसो नदा नर्मदां विनेत्याहुः" मल्लि० धृतवाक्यम्।

प्रागग्र त्रि० प्राक् अग्रं यस्य। पूर्वाभिमुखे।

प्रागद्य त्रि० प्रगदिनोऽदूरदेशादि प्रगद्या० चतुरर्थ्यां अञ्। प्रगदिनोऽदूरदेशादौ।

प्रागभाव पु० प्राग्वर्त्ती अभावः। इह कपाले घटो भविष्यतीत्यादिप्रतीतिसिद्धे संसर्गाभावभेदे "प्रागभावस्तथा ध्वंसोऽप्यत्यन्ताभाव एव च। एवं त्रैविध्यमापन्नः संसर्गाभाव इष्यते" भाषा०। तत्रत्यन्तु ध्वंसप्रतियोगित्वे सत्यभावत्वम्। स च उपादानदेशः एव वर्त्तते नान्यत्र। तस्य च सामान्यधर्मावच्छिन्नप्रतियोगिताकत्वं नास्ति किन्तु तत्तद्व्यक्तित्वावच्छिन्नप्रतियोगिताकत्वम्। स च प्रतियोगिजनकः इति न्यायमते। सांख्यादिमते भावस्यानागतावस्थैव प्रागभावपदवाच्येति भेदः।

प्रागल्भ्य न० प्रगल्भस्य भावः ष्यञ्। १प्रगल्भतायां "प्रागल्भ्यहीनस्य नरस्य विद्या यत्नं वृथा कायुषमस्य हन्ते"